

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (yhdeksäs jaosto)

1 päivänä kesäkuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö — Kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjuminen —
Direktiivi 2011/7/EU — Toistaiseksi voimassa olevat kaupalliset vuokrasopimukset —
Viivästykset vuokranmaksussa — Ennen kyseisen direktiivin täytäntöönpanoa varten varatun määräajan
päättymistä tehdyt sopimukset — Kansallinen säännöstö — Tällaisten sopimusten jättäminen mainitun
direktiivin ajallisen soveltamisalan ulkopuolelle

Asiassa C-330/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Sąd Okręgowy w
Warszawie (Varsovan alueellinen tuomioistuin, Puola) on esittänyt 16.5.2016 tekemällään päätöksellä,
joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 10.6.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Piotr Zarski

vastaan

Andrzej Stadnicki,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Juhász sekä tuomarit C. Vajda ja C. Lycourgos
(esittelevä tuomari),

julkisasiamies: M. Bobek,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Piotr Zarski, edustajinaan B. Stankiewicz, Z. Korsak ja A. Ostrowska-Maciąg, radcy prawni,

— Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään M. A. Sampol Pucurull,

— Euroopan komissio, asiamiehinään M. Patakia, A. C. Becker ja J. Szczodrowski,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 16.2.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/7/EU (EUVL 2011, L 48, s. 1) 1 artiklan 1 kohdan, 2 artiklan 1 alakohdan, 3, 6 ja 8 artiklan ja 12 artiklan 4 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Piotr Zarski ja toisaalta Andrzej Stadnicki ja joka koskee sellaisten perintäkulujen korvaamista, joita Zarskille on aiheutunut hänen periessään maksamatta jääneitä vuokria Stadnickiltä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2000/35/EY

- 3 Kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 29.6.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/35/EY (EYVL 2000, L 200, s. 35) 6 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Saattaessaan tätä direktiiviä kansallisen lainsäädännön osaksi jäsenvaltiot voivat jättää sen soveltamisalan ulkopuolelle:

--

- b) sopimukset, jotka on tehty ennen 8 päivää elokuuta 2002 --”

Direktiivi 2011/7

- 4 Direktiivin 2011/7 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Maksuviivästys on sopimusrikkomus, joka on tehty velallisen kannalta taloudellisesti houkuttelevaksi useimmissa jäsenvaltioissa alhaisen tai puuttuvan viivästyskoron ja/tai hitaan perintämenettelyn vuoksi. Päätäväinen siirtyminen täsmälliseen maksukulttuuriin, jossa koronperintäoikeuden poissulkemisen olisi aina katsottava olevan selvästi kohtuuton sopimusehto tai selvästi sopimaton menettely, on tarpeen tämän suuntauksen muuttamiseksi ja viivästysten ehkäisemiseksi. Tällaiseen suunnanmuutokseen olisi kuuluttava myös nimenomaisten säännösten säätäminen maksuajoista ja aiheutuneiden kulujen korvaamisesta velkojille sekä muun muassa se, että perintäkulujen korvaamisoikeuden poissulkemisen olisi oletettava olevan selvästi kohtuutonta tai sopimatonta.”

- 5 Direktiivin 2011/7 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tavoitteena on kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjuminen, jotta voidaan varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta ja edistää näin yritysten ja erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) kilpailukykyä.”

6 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1) ’kaupallisilla toimilla’ yritysten tai yritysten ja viranomaisten välisiä toimia, jotka johtavat tavaroiden toimittamiseen tai palvelujen suorittamiseen korvausta vastaan;

– –”

7 Direktiivin 2011/7 6 artiklan otsikkona on ”Perintäkulujen korvaaminen”, ja kyseisessä artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että viivästyskoron tullessa kaupallisissa toimissa maksettavaksi 3 tai 4 artiklan mukaisesti velkojalla on oikeus saada velalliselta vähintään kiinteä 40 euron summa.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 kohdassa tarkoitettu kiinteä summa on maksettava, ilman että maksumuistutus on tarpeen, korvauksena velkojan omista perintäkuluista.

3. Velkojalla on oikeus saada velalliselta 1 kohdassa tarkoitettun kiinteän summan lisäksi kohtuullinen korvaus perintäkuluista, jotka ylittävät tämän kiinteän summan ja ovat aiheutuneet velallisen maksuviivästyksestä. Näihin kuluihin voisivat sisältyä menot, jotka ovat aiheutuneet muun muassa lakimiehen tai perintätoimiston käyttämisestä.”

8 Mainitun direktiivin 12 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Saattaessaan tätä direktiiviä osaksi kansallista lainsäädäntöä jäsenvaltiot päättävät, jättävätkö ne sen soveltamisalan ulkopuolelle sopimukset, jotka on tehty ennen 16 päivää maaliskuuta 2013.”

9 Saman direktiivin 13 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kumotaan direktiivi 2000/35/EY 16 päivästä maaliskuuta 2013 alkaen, sanotun kuitenkin vaikuttamatta jäsenvaltioiden velvollisuuteen noudattaa määräaika, jonka kuluessa niiden on saatettava mainittu direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sovellettava sitä. Mainittua direktiiviä sovelletaan kuitenkin edelleen sopimuksiin, jotka on tehty ennen kyseistä päivää ja joihin tätä direktiiviä ei sovelleta 12 artiklan 4 kohdan mukaisesti.”

Puolan oikeus

10 Direktiivi 2011/7 on pantu Puolan oikeusjärjestyksessä täytäntöön kaupallisten toimien maksuajoista 8.3.2013 annetulla lailla (jäljempänä 8.3.2013 annettu laki), joka tuli voimaan 28.4.2013 ja jolla kumottiin kaupallisten toimien maksuajoista 12.6.2003 annettu laki.

11 Mainitun 8.3.2013 annetun lain 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tässä laissa tarkoitetaan:

kaupallisella toimella sopimusta, jonka kohde on vastikkeellinen tavaran luovutus tai vastikkeellinen palvelun suorittaminen, jos 2 §:ssä tarkoitettut osapuolet tekevät sen harjoitettuun toimintaan liittyen;

– –”

12 Mainitun lain 10 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Velkojan kuuluu saada velalliselta siitä päivästä alkaen, jolloin oikeus 7 §:n 1 momentissa tai 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun korkoon syntyy, ilman erillistä kehotusta korvauksena perintäkuluista 40 euron summaa vastaava määrä zloteksi muutettuna Narodowy Bank Polskin (Puolan keskuspankki) sitä kuukautta edeltävän kuukauden viimeisen työpäivän, jona rahasuoritus tuli maksettavaksi, julkaiseman euron keskikurssin mukaan.

2. Edellä 1 momentissa tarkoitettun summan lisäksi velkojalla on oikeus myös perustellun suuruiseen korvaukseen tämän summan ylittävistä syntyneistä perintäkuluista.

3. Oikeus 1 momentissa tarkoitettuun summaan johtuu kaupallisesta toimesta, jollei 11 §:n 2 momentin 2 kohdasta muuta johdu.”

13 Mainitun 8.3.2013 annetun lain 15 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Ennen lain voimaantulopäivää tehtyihin kaupallisiin toimiin sovelletaan tähänastisia säännöksiä.

– –”

14 Toisin kuin 8.3.2013 annetun lain 10 §:n 1 momentissa, kaupallisten toimien maksuajoista 12.6.2003 annetun lain missään säännöksessä ei säädetty siitä, että velkojalla olisi oikeus vaatia perintäkuluina 40 euron kiinteämääristä korvausta.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 Pääasian asianosaiset ovat elinkeinonharjoittajia, jotka tekivät 20.9.2010 toistaiseksi voimassa olevan vuokrasopimuksen, jonka mukaan vuokranmaksun vastikkeena vuokralainen, eli Stadnicki, käytti vuokranantajalle, eli Zarskille, kuuluvia toimistotiloja. Vuokranantaja vaati vuokralaiselta 40 euron suuruisia kiinteämääristä korvausta sellaisten vuokrien perintäkuluina, jotka maksettiin myöhässä 9.4.2014 ja vuoden 2015 helmikuun välisenä aikana.

16 Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy (Varsovan paikallistuomioistuimisto, Puola) hylkäsi kanteen, jonka Zarski oli nostanut 8.3.2013 annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla, sillä perusteella, että kyseisen lain 15 §:n mukaan lakia ei sovelleta sopimukseen, jotka on tehty ennen 28.4.2013. Zarski valitti kyseisestä ratkaisusta ennakkoratkaisua pyytävään tuomioistuimeen.

17 Viimeksi mainittu tuomioistuimisto pohtii ensinnäkin sitä, onko tilojen vuokraamista pidettävä direktiivin 2011/7 2 artiklan 1 alakohdassa ja 3 artiklassa tarkoitettuna palveluna.

18 Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, kansallisella tuomioistuimella on epäilyksiä siitä, onko tilanteessa, jossa on kyse toistaiseksi voimassa olevasta vuokrasopimuksesta, sopimus tai yksittäinen, erillinen ”toimi”, joka jokainen vuokranmaksu on, kaupallinen toimi. Kansallisen tuomioistuimen mukaan sopimus koostuu useasta toimenpiteestä, jotka muodostavat kaupallisten toimien jatkumon. Edellä mainitussa 8.3.2013 annetussa laissa kaupalliset toimet rajataan toki sopimukseen. Jäljelle jää kuitenkin epäily siitä, suojeleeko Euroopan unionin lainsäätäjät sopimuksen kaltaista oikeudellista tointa vai turvaako se myös ”talouden toimijan taloudellisen tapahtuman”, kuten maksun suorittamisen vastikkeena tavaroiden luovuttamisesta ja palvelujen suorittamisesta.

19 Kansallisen tuomioistuimen mukaan direktiivin 2011/7 2 artiklan 1 alakohdasta ilmenee, että jokainen sopimus on kaupallinen toimi, mutta jokainen kaupallinen toimi ei välttämättä ole sopimus. Useat erilliset kaupalliset toimet voivat näin ollen perustua yhteen puitesopimukseen. Lisäksi se, että

suojataan velkojan oikeutta saada kaupallisessa toimessa maksu viivytyksettä, puoltaa kansallisen tuomioistuimen mukaan sitä, että mainittua suojaa ei rajata sopimuksiin vaan se ulotetaan kaupallisiin toimenpiteisiin.

- 20 Jos katsotaan, että kaupallisen toimen käsite olisi ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan yksittäistä ja erillistä toimea, jota jokainen vuokranmaksu merkitsee, kansallinen tuomioistuin pohtii vielä sitä, voivatko jäsenvaltiot direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohdan nojalla jättää kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle ennen 16.3.2013 tehdyt vuokrasopimukset silloin, kun vuokranmaksujen viivästymiset tapahtuvat tämän päivän jälkeen.
- 21 Kansallinen tuomioistuin toteaa, että mainitun direktiivin 12 artiklan 4 kohdassa käytetään käsitettä ”sopimus” eikä käsitettä ”toimi”, kun taas useissa muissa säännöksissä käytetään käsitettä ”toimi”. Kansallinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että jäljelle jää epäily siitä, eikö direktiivin 2011/7 tavoitteena ole yksittäisten jatkuvien tai kausittaisten suhteiden suojeleminen ja eikö tulkittaessa 12 artiklan 4 kohtaa tulisi siten antaa etusija uuden lain välittömän soveltamisen periaatteelle.
- 22 Sąd Okręgowy w Warszawie (Varsovan alueellinen tuomioistuin, Puola) on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko huoneiston vuokraus direktiivin 2011/7 2 artiklan 1 alakohdassa ja 3 artiklassa (sekä johdanto-osan 2, 3, 7, 11, 18 ja 23 perustelukappaleessa) tarkoitettu palvelu?
- 2) Mikäli vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä, onko sopimus tai yksittäinen, erillinen ’toimi’, jollainen jokainen vuokranmaksu vastikkeena huoneiston ja siihen liittyvien perushyödykkeiden käyttöön luovuttamisesta on, direktiivin 2011/7 1 artiklan 1 kohdassa, 2 artiklan 1 alakohdassa, 3 artiklassa, 6 artiklassa ja 8 artiklassa (sekä johdanto-osan 1, 3, 4, 8, 9, 26 ja 35 perustelukappaleessa) tarkoitettu kaupallinen toimi silloin, kun tehdään toistaiseksi voimassa oleva vuokrasopimus?
- 3) Mikäli vastauksessa toiseen kysymykseen katsotaan, että jokainen vuokranmaksu vastikkeena huoneiston ja siihen liittyvien perushyödykkeiden käyttöön luovuttamisesta on kaupallinen toimi, niin onko direktiivin 2011/7 1 artiklan 1 kohtaa, 2 artiklan 1 alakohtaa ja 12 artiklan 4 kohtaa (sekä johdanto-osan 3 perustelukappaleetta) tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat jättää [mainitun direktiivin] soveltamisalan ulkopuolelle ennen 16.3.2013 tehdyt vuokrasopimukset silloin, jos kyseessä olevat vuokranmaksujen suorittamisen viivästymiset tapahtuvat kyseisen päivän jälkeen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Toinen ja kolmas kysymys

- 23 Toisella ja kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellään, joita on aiheellista tarkastella ensimmäiseksi ja yhdessä, kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat jättää kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle maksuviivästykset, jotka liittyvät ennen 16.3.2013 tehdyn sopimuksen täyttämiseen, silloinkin, kun kyseiset viivästykset tapahtuvat mainitun päivämäärän jälkeen, vai ovatko kyseiset maksut kaupallisia toimia, jotka välttämättä kuuluvat mainitun direktiivin ajalliseen soveltamisalaan.
- 24 Direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohdassa jäsenvaltioiden sallitaan päättävän, jättävätkö ne kyseisen direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle sopimukset, jotka on tehty ennen 16.3.2013.

- 25 On muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä unionin oikeuden yhtenäinen soveltaminen että yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen sisältönsä ja ulottuvuutensa määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti (tuomio 18.10.2016, Nikiforidis, C-135/15, EU:C:2016:774, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 26 Koska direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohta ei sisällä viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen, sitä on näin ollen tulkittava itsenäisesti ja yhtenäisesti. Tässä tulkinnassa on otettava huomioon sekä säännöksen sanamuoto että asiayhteys ja kyseisellä direktiivillä tavoiteltu päämäärä (tuomio 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 33 kohta).
- 27 Direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohdan sanamuodon osalta on todettava, että unionin lainsäätävä käyttää ilmaisua ”sopimukset, jotka on tehty” eikä ilmaisua ”kaupalliset toimet”, jota käytetään kyseisen direktiivin muissa säännöksissä.
- 28 Näin ollen on riittävää todeta – ilman, että tämän ennakkoratkaisupyynnön osalta olisi tarpeen määrittää sitä, voidaanko käsitteellä ”kaupalliset toimet” tarkoittaa sopimuksen täyttämisen tapoja, kuten kansallinen tuomioistuin ilmeisesti ehdottaa –, että unionin lainsäätävä on joka tapauksessa pitänyt huolta siitä, ettei se ole millään tavalla käyttänyt kyseistä ilmaisua, kun se on määrittänyt sen mahdollisuuden laajuutta, joka jäsenvaltioille on annettu direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohdassa.
- 29 Kyseisen säännöksen sanamuodon tarkastelu johtaa näin ollen sen toteamiseen, että turvautuessaan ilmaisuun ”sopimukset, jotka on tehty” unionin lainsäätävä on halunnut antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden jättää direktiivin 2011/7 soveltamisalan ulkopuolelle ennen 16.3.2013 solmitut sopimussuhteet kokonaisuudessaan, mukaan lukien mainituista sopimussuhteista aiheutuvat vaikutukset, jotka toteutuvat kyseisen päivämäärän jälkeen.
- 30 Tätä tulkintaa tukevat kyseisen säännöksen asiayhteys ja erityisesti direktiivin 2011/7 13 artiklan ulottuvuus.
- 31 Mainitulla 13 artiklalla nimittäin kumotaan direktiivi 2000/35 16.3.2013 alkaen, mutta siinä säädetään samalla, että kyseistä direktiiviä sovelletaan kuitenkin edelleen sopimukseen, jotka on tehty ennen kyseistä päivää ja joihin direktiiviä 2011/7 ei sovelleta 12 artiklan 4 kohdan mukaisesti.
- 32 Tästä seuraa, että kun jäsenvaltio on käyttänyt mahdollisuutta, joka sille on annettu direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohdassa, sopimukset, jotka on tehty ennen 16.3.2013, säilyvät – ellei direktiivin 2000/35 6 artiklan 3 kohdan b alakohdasta muuta johdu – viimeksi mainitun direktiivin soveltamisalan piirissä, mukaan lukien tällaisten sopimusten tulevat vaikutukset, huolimatta siitä, että kyseinen direktiivi on lähtökohtaisesti kumottu samasta ajankohdasta alkaen. Tässä tapauksessa direktiiviä 2011/7 ei voida soveltaa tällaisten sopimusten vaikutuksiin, jotka toteutuvat 16.3.2013 alkaen, koska ne eivät voi samalla kertaa kuulua sekä direktiivin 2000/35 että direktiivin 2011/7 säännösten soveltamisalaan.
- 33 Edellä esitetystä seuraa, etteivät riitautukset, jotka koskevat 16.3.2013 jälkeen erääntyneitä maksuja, voi kuulua direktiivin 2011/7 säännösten soveltamisalaan silloin, kun sopimus, jonka nojalla kyseiset maksut on suoritettava, on tehty ennen kyseistä ajankohtaa ja kun asianomainen jäsenvaltio on käyttänyt direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohdassa säädettyä mahdollisuutta.
- 34 Toiseen ja kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat jättää kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle maksuviivästyksset, jotka liittyvät ennen 16.3.2013 tehdyn sopimuksen täyttämiseen, silloinkin, kun kyseiset viivästyksset tapahtuvat mainitun päivämäärän jälkeen.

Ensimmäinen kysymys

- 35 Kun toiseen ja kolmanteen kysymykseen annettu vastaus otetaan huomioon, ensimmäiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.
- 36 Koska sopimus, josta on kyse pääasiassa, on tehty ennen 16.3.2013 ja koska Puolan tasavalta on käyttänyt direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohdassa säädettyä mahdollisuutta, mainittu sopimus ei nimittäin voi kuulua kyseisen direktiivin ajalliseen soveltamisalaan, joten on tarpeetonta määrittää, onko se suljettava myös direktiivin aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle.

Oikeudenkäyntikulut

- 37 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 16.2.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/7/EU 12 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat jättää kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle maksuviivästykset, jotka liittyvät ennen 16.3.2013 tehdyn sopimuksen täyttämiseen, silloinkin, kun kyseiset viivästykset tapahtuvat mainitun päivämäärän jälkeen.

Allekirjoitukset